

Dokumenttyp	Riktlinjer
Dokumentansvarig	Kommunkontoret
Upprättad	2021-04-22
Antagen	Ks 2021-05-24, § 156
Senast reviderad	
Dokumentet gäller för	Kiruna kommun

Riktlinjer för adressättning

Bakgrund och begrepp

Kommunen är enligt lagen om lägenhetsregister skyldig att fastställa en *belägenhetsadress* för alla bostadsentréer inklusive fritidshus. Kommunen har även ansvar att fastställa belägenhetsadresser där det finns ett behov, det kan gälla lokaler där verksamhet bedrivs, samlingslokaler, idrottsanläggningar och andra besöksmål. Enligt samma lag ska kommunen fastställa ett *lägenhetsnummer* för varje lägenhet om det finns mer än en bostadslägenhet med samma belägenhetsadress.

Belägenhetsadress är ett sätt att ange läget för geografiska platser utan att använda koordinater och ska entydigt peka ut bara en plats, till skillnad från en postadress som i första hand är till för postleverantören och kan vara en postbox. Belägenhetsadresser ingår i fastighetsregistrets adressdel och består av följande delar: kommunnamn, geografisk kommundel, adressområde samt adressplats. Adressområde kan vara namn på gata, *gatuadressområde* eller by, *byadressområde*. För byadressområde kan ytterligare en nivå, gårdsadressområde finnas. *Adressnamn* är en samlingsterm för alla typer av adressområdesnamn. *Adressplats* består av adressnummer som vid behov kompletteras med bokstavstillägg. Exempel på en unik belägenhetsadress:

Kommun	Kiruna
Geografisk kommundel	Högalid
Adressområde	Adolf Hedinsvägen
Adressplats	37

Om samma adressnamn förekommer på flera ställen i kommunen är det den geografiska kommundelen som gör belägenhetsadressen unik, t.ex. Strandvägen som finns i de geografiska kommundelarna Jukkasjärvi, Lannavaara och Vittangi. Vid val av adressnamn bör hänsyn tas till förväxlingsrisk med adresser i angränsande kommundelar.

Lägenhetsnummer bildar tillsammans med belägenhetsadressen en unik identitet för varje bostad om det finns flera lägenheter med samma belägenhetsadress. Lägenhetsnumret är fyrsiffrigt. De två första siffrorna anger vilket våningsplan bostaden ligger på, entréplanet sätts till 10. De två sista siffrorna anger bostadens placering inom våningsplanet.

Ortnamn är den sammanfattande termen för alla geografiska namn. Det kan vara namn på gator, vägar, kvarter, parker, byggnader, sjöar, berg och vattendrag mm. Ortnamn är en under en viss tid och i en viss krets av människor entydig benämning på en bestämd geografisk lokalitet. Vid fastställande av ortnamn i belägenhetsadresser ska god ortnamnsred iaktas då ortnamnen är en viktig bärare av landets kulturarv. Det är med hjälp av ortnamn som en belägenhetsadress blir unik och entydig.

Lantmäteriet samordnar all statlig ortnamnsverksamhet, fastställer ortnamn i fastighetsregistret och på allmänna kartor samt förvaltar och utvecklar ortnamnsregistret.

Syfte

Kiruna kommun har ett stort antal byar som är i behov av belägenhetsadresser samtidigt som det kommer att uppstå ett stort behov av nya adresser i samband med stadsomvandlingen. För att underlätta adressarbetet så att det sker på ett korrekt och smidigt sätt, bör arbetet följa utarbetade riktlinjer och rutiner.

Lagar och rekommendationer

Lagar och rekommendationer som ska tas hänsyn till vid adressättning i Kiruna kommun.

Lag om lägenhetsregister (2006:378) samt förordning om lägenhetsregister (se SFS 2007:108)

Enligt lagen om lägenhetsregister 10 § ska kommunen fastställa en belägenhetsadress till varje entré. 11 § säger att kommunen ska fastställa ett lägenhetsnummer för varje lägenhet om det finns mer än en bostadslägenhet med samma belägenhetsadress.

Kulturmiljölagens hänsynsparagraf, 1 kap. 4 § God ortnamnsred (1988:950, ändrad 2013:548)

Vid statlig och kommunal verksamhet ska god ortnamnsred iakttas. Detta innebär att:

- hävdvunna ortnamn inte ändras utan starka skäl,
- ortnamn i övrigt stavas enligt vedertagna regler för språkriktighet, om inte hävdvunna stavningsformer talar för annat,
- påverkan på hävdvunna namn beaktas vid nybildning av ortnamn, och
- namn på svenska, samiska, finska och meänkieli så långt möjligt används samtidigt på kartor samt vid skyltning och övrig utmärkning i flerspråkiga områden.

Namn som godkänts av Lantmäteriet ska i statlig och kommunal verksamhet användas i sin godkända form.

Språklag 2009:600 och Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk

Svenskan är enligt den antagna språkpolitiken och gällande lagar huvudspråk i Sverige. Fem språk är stadgade som nationella minoritetsspråk: finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska. Ställningen som minoritetsspråk innebär att Sverige har ett särskilt ansvar för att skydda och främja dessa språk. Det allmänna ska även i övrigt främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Kiruna kommun är förvaltningsområde för samiska, meänkieli och finska och har ett utökat ansvar att synliggöra och bevara språken.

Standarden för Belägenhetsadress SS 63 70 03:2015 samt den tillhörande handboken SIS-TR 33:2017

Standarden och handboken ger detaljerade råd och rekommendationer för hur belägenhetsadresser bör utformas. Den är en källa för information om adressättning, skrivregler och presentation på skyltar och kartor samt tillämpning av god ortnamnsred.

God ortnamnsred innebär att hänsyn tas till såväl de kulturhistoriska som till de funktionella och de språkliga aspekterna. Det handlar i mångt och mycket om att i varje enskilt fall göra en avvägning mellan dessa aspekter. En utgångspunkt bör dock vara att beakta det äldre och hävdvunna ortnamnskicket i bygden, att låta de gamla namnen leva och vara en källa till kunskap och till inspiration för ny namngivning.

Utgångspunkten för namngivning bör vara att befintliga namn ska återanvändas eller utgöra grund för nya namn. Namngivningen måste dock ta hänsyn till att namnen ska fungera i samhället. De ska underlätta såväl för människor att hitta rätt som informationsutbyte och ärendehantering.

Vid nybildning av namn bör följande principer tillämpas:

- Nybildade namn ska inte syfta på nu levande personer (rekommendation om så kallade memorialnamn från Ortnamnsrådet och i enlighet med FN-resolution 2002)
- Nybildade namn ska följa vedertagna språkriktighetsregler. I detta innefattas att skrivsättet ska vara normaliserat och inte försöka efterlikna dialektala böjningsformer och uttal.
- Nybildade namn ska vara lätta att uppfatta, uttala och skriva samt ej vara för långa. Detta innebär bland annat att person- eller ortnamn som är svårstavade bör undvikas som förled i namn som nybildas.
- Utländska namnelement som "plaza", "center" och "hill" bör inte användas som efterled i ortnamn.
- Namnelement som innehåller för svenskan främmande ljud eller ljudförbindelser bör undvikas.
- Nybildade ortnamn bör ansluta till det lokala eller regionala namnskicket och inte bildas med hjälp av namnelement som är specifika för annan del av landet eller för ett annat land.
- Nybildade gatu- och vägnamn utanför tätorterna bör om möjligt anknyta till den by eller gård som vägen leder till.
- Nybildade ortnamn bör vara lokalisering och identifierande.
- Ny namngivning ska vara genomtänkt så att den inte medför komplikationer i form av löjeväckande eller stötande namn
- Nybildade ortnamn ska inte innehålla element som direkt beskriver byggherre, utseende, användning eller ägandeform för de byggnader eller andra objekt som adresserna är avsedda att kopplas till.
- Nybildade namn får inte innehålla siffror.
- Om befintliga namn är likalydande eller i hög grad liknar varandra i skrift eller uttal kan man nybilda namn genom tillägg av särskiljande element som *Södra, Övre, Stora* osv.
- För att förväxling inte ska uppkomma bör adressnamn med likalydande namn även om de ligger i skilda geografiska kommundelar inte förekomma om avståndet mellan adressnamnen är litet.
- Namn på adressområde får aldrig avslutas med ett nummer oavsett om det uttrycks i siffror eller text

Det är möjligt att förutom på svenska, även redovisa adressernas namn på minoritetsspråken samiska, finska och meänkieli. Denna möjlighet kan användas när det är helt klart att namnen syftar på exakt samma område och skillnaden ligger i vilket språk som används.

Varje kommun har ensam ansvaret för att fastställa namn på geografiska kommundelar och adressområden samt adressplatsbeteckningar. Detta gäller inom detaljplanelagda och icke detaljplanelagda områden. Kommunen har därmed rätt att namnge enskilda vägar.

Ortnamnsrådet och Lantmäteriets skriftserie "Ortnamn och namnvård", skrift nr 6 "God ortnamnsred – Ortnamnsrådets handledning i ortnamnsvård"

Ortnamnsrådet är ett samarbetsorgan för myndigheter och organisationer och består av representanter från Lantmäteriet, Institutet för språk och folkminnen, Riksantikvarieämbetet, Sametinget, Sveriges Kommuner och Regioner, Trafikverket samt universitetet. Ortnamnsrådets huvudsakliga uppgift är att bevaka intressen inom ortnamnsvården och att tillsammans med

Lantmäteriet utveckla principer och formulera mål för en god ortnamnspolitik. Ortnamnsrådet har även en rådgivande och vägledande funktion. Ortnamnsrådet ger tillsammans med Lantmäteriet ut skriftserien "Ortnamn och namnvård" med ortnamnsrådets handledning i namnvård, nr 6.

Definitionen av hävd är öppen för tolkning. Ju äldre namnet är och ju fler som använder det desto mer hävdvunnet är det. Ett namn bör ha varit i någorlunda allmänt bruk i ett par generationer innan det kan anses ha betryggande hävd.

Institutet för språk och folkminnen

Institutet för språk och folkminnen har till uppgift att samla in, bevara, vetenskapligt bearbeta och ge ut material om bl.a. ortnamn. Som ortnamnsvårdande myndighet yttrar sig institutet i ärenden om fastställande av ortnamn och granskar förslag till namn i grundläggande geodata. Rådgivare i språkliga frågor.

Samverkansavtal med Lantmäteriet

Ajourhållningen av adressinformationen sker i samverkan mellan Lantmäteriet och kommunerna. Samverkan regleras i normalavtal (ABT-avtal) med respektive kommun som bygger på en årlig gemensam verksamhetsplan mellan Lantmäteriet och Sveriges kommuner och regioner (SKR). Avtalet innebär att kommunen åtar sig att på överenskommet sätt leverera och ajourföra uppgifter om adresser och byggnader samt övriga topografiska objekt. För detta arbete betalar Lantmäteriet en årlig ersättning till kommunen. Ersättningen bestäms enligt överenskomna samverkansnivåer (S1, S2 och S3) som beräknas enligt vissa principer, bland annat på antalet invånare i kommunen samt aktualiteten och kvaliteten i adress- och byggnadsinformationen.

Lantmäteriet ansvarar för innehållet i fastighetsregistret och att den information som av kommunen tillförs fastighetsregistrets adressdel lagras och görs tillgänglig enligt de villkor som gäller för användning av registrets uppgifter. Lantmäteriet åtar sig att tillhandahålla ett ajourföringssystem (LINA) samt att vid behov genomföra utbildning. Lantmäteriet svarar också för behövliga handledningar och fortlöpande information om förändringar och nyheter i ajourföringssystemet.

Kommunen är ansvarig för adressättningen och för att ajourföringen av adresserna sker via gällande tjänster eller via Lantmäteriets LINA-system. Adresser, byggnadsgeometrier och övriga topografiska objekt skall hållas aktuella. Brister i kommunens data redovisas i systemet LINA, uppdatering skall göras så snart som möjligt efter det att förändringar skett eller brister uppdagats. Samordning eftersträvas mellan objekten så att t.ex. adress regelmässigt kopplas till en ny byggnad.

För 2020 är samverkansnivåerna för Kiruna kommun:

Adress	Samverkansnivå 0 (Samverkansnivå noll har lagts till för ett antal kommuner som ligger långt efter med adressättning, däribland Kiruna)
Byggnad	Samverkansnivå 2
Topografi	Samverkansnivå 1

Principer för adressättning inom Kiruna kommun

Utöver ovanstående lagar och rekommendationer används dessa principer vid adressättning inom Kiruna kommun

Numrering

Numrering ska ske stigande från centrum och utåt. Längre genomgående gator numreras från början till slut utan hänsyn till läget i förhållande till centrum. Parallella gator bör ha samma numreringsriktning. Återvändsgator numreras i riktning från infarten. I glesbygd utan tydligt områdescentrum numreras gator i riktning från infart från närmsta större väg.

Udda nummer sätts på adressplatser på vänster sida och jämna nummer på höger sida av gatan i numreringsriktningen. Om lokal tradition i en kommundel är annorlunda så kan man behålla annan numrering i det området.

Numreringen ska vara strikt stigande. Bokstavstillägg (A, B, C o s v) görs där så är nödvändigt i stigande alfabetisk ordning. Vid numrering av adressplatser vid namnlösa infarter och stickgator innebär principen om stigande numrering att numreringen görs medurs på vänster sida och moturs på höger i numreringsriktningen.

Vid adressättning vid glesare bebyggelse kan luckor lämnas i nummerserien för eventuellt tillkommande byggnader. Grupperade nummerserier kan även användas för olika infarter t ex 100-199 för första infarten och 200-299 för nästa infart osv.

Kategorinamn

Ett nytt område utan tidigare bebyggelse får en helt ny kategori namn, om möjligt med anknytning till områdets historia. För ett redan bebyggt område används om möjligt, samma namntema som tidigare.

Vägar som ska namnsättas

En väg bör få ett eget namn när den leder till minst två byggnader i behov av adress.

Språk

Där det vid namngivning av vägar framkommer gatunamn som av hävd är på minoritetsspråken meänkieli, samiska eller finska utarbetas gatunamn parallellt på svenska och minoritetsspråken med utgångspunkt från de namn som idag används på minoritetsspråken. Det svenska gatunamnet registreras i adressregistret och gatunamnen på minoritetsspråk sparas för en framtida möjlighet att registrera parallella belägenhetsadresser i fastighetsregistrets adressdel. Idag är det endast möjligt att registrera ett officiellt gatunamn i adressregistret men Lantmäteriet har påbörjat ett arbete för att göra det möjligt med parallella belägenhetsadresser.

För att säkerställa att respektive skriftspråks stavningsregler följs hålls samråd med sakkunniga.

Memorialnamn

Memorialnamn/personnamn används för att hedra en allmänt eller lokalt historiskt betydelsefull person som haft en stark anknytning till och påverkan på en plats. En jämn fördelning mellan könen bör eftersträvas vid användande av memorialnamn. Gator, vägar, parker och torg bör aldrig uppkallas efter levande personer. Personen bör ha varit avliden i minst tio år för att låta tiden ge perspektiv åt personens bedrifter.

Adressättning – tillvägagångssätt

Tillvägagångssätt vid adressättning beroende på hur behovet uppstått. Namngivning och adressättning ska följa gällande lagar, standarder, rekommendationer och principer.

Adressättning med anledning av ny detaljplan

Namnförslag för gator och kvarter ska utarbetas i ett så tidigt skede som möjligt.

Namnberedningsgruppen bereder frågan och tar fram förslag till namn. I förekommande fall kan hjälp tas av hembygdsföreningar och andra intressenter. Det finns även en idébank med förslag som samlats in från allmänheten.

Namn bör utgå från befintliga kvarter och vägar och området historia. För nya områden kan ett tema väljas gärna relaterat till området historia. Inom befintliga områden där ett tema finns bör nya namn anknyta till detta. Kvarternamn bör vara kategorinamn i bestämd form.

Senast när förslag till detaljplan antas för ett område bör namnberedningen lägga fram namnförslag för området för beslut av kommunstyrelsen.

Beslutade gatu- och kvartersnamn expedieras enligt expedieringslista till berörda instanser, räddningstjänst, polis, ambulans, Tekniska verken, Postnord, Lantmäteriet och tidningsdistributör samt trafik och mark- och exploatering inom kommunen.

Verkställande av adressplatser sker vid beviljande av bygglov eller efter begäran om adress från fastighetsägare eller exploatör.

Adressättning i byar med behov av gatunamn

I områden där nya gatunamn behövs ska samråd ske med de som är berörda, t.ex. fastighetsägare, hembygdsföreningar och andra intressenter. I samband med samrådet bör det ges ut tydlig information om varför det behövs belägenhetsadresser. Samråds/informationsprocessen bör vara välplanerad och följa dessa steg:

- Annonser om samråd och informationsmöte.
- Information om att adresser ska sättas eller ändras, samt varför detta ska ske. Utskick med informationsblad till fastighetsägare och boende.
- Möjlighet för hembygdsföreningar, fastighetsägare och andra intressenter med lokalkännedom att lämna in förslag på gatunamn, svarstid ca 3 veckor.
- Förslagen granskas och bearbetas av namnberedningsgruppen som utformar gatunamnsförslag.
- Utskick av gatunamnsförslag till berörda, hembygdsförening, fastighetsägare och intressenter. Tydlig och relativt kort svarstid.
- Bearbetning av synpunkter, namnberedningsgruppen
- Ev. nytt utskick med kompletteringar eller förändringar av förslag
- Bearbetning av nya synpunkter, namnberedningsgruppen
- Gatunamnsförslag lämnas in till kommunstyrelsen för beslut
- Gatunamn beslutas av kommunstyrelsen
- Registrering av föreslagna belägenhetsadresser, adressplatser i LINA
- Information om föreslagna adresser till fastighetsägarna som ges möjlighet att lämna synpunkter. Adressplatser kan t ex påverkas av hur infarter till fastigheter är belägna
- Eventuell justering av adresser
- Sätt adresserna till gällande i LINA.

- Beslut om fastställda adresser skickas till berörda tillsammans med Lantmäteriets information om adresser
- Beslutade adresser expedieras enligt expedieringslista till berörda instanser, räddningstjänst, polis, ambulans, Tekniska verken, Postnord, Lantmäteriet och tidningsdistributör samt trafik och mark- och exploatering inom kommunen.

Adressättning i byar utan behov av gatunamn

Bynamn som finns med i prioriteringslistan beslutad 20-12-07 §344 anses vara beslutade byadressområden och kan användas för adressättning i den godkända form som fastslagits av Lantmäteriet. För byar och bebyggelsesamlingar som inte kräver gatunamn räknas detta som verkställighet och arbete med beslutande av adressplatser kan påbörjas.

I samband med adressättning i byar där man övergår till gatuadressområde kan adresser vid omkringliggande mindre bebyggelsesamlingar påverkas då det tidigare byadressområdet inte längre kommer att användas. Nya byadressområden skapas för dessa bebyggelsesamlingar utifrån fastställda ortnamn som finns redovisade i Lantmäteriets register. För att minimera risk för sammanblandning av adresser säkerställs att adressnamnet inte redan används inom kommunen, med anledning av att många naturnamn återfinns på flera platser inom kommunen. Vid behov används lokalisering tillägg som östra, västra, övre, nedre osv. Nybildade byadressområden lämnas in till kommunstyrelsen för beslut.

- Annons om kommande adressättning och samråd
- För större byar där många påverkas och kan behöva byta adress hålls informationsmöte.
- Information om att adresser ska sättas eller ändras, samt varför detta ska ske. Utskick med informationsblad till fastighetsägare och boende.
- Registrera föreslagna adressplaster i LINA
- Skicka ut information med kartunderlag till berörda fastighetsägare och ett sista svarsdatum om de önskar tillföra något.
- Efter svarstiden korrigeras sådant som bedöms som relevant, exempelvis om en infart visar sig komma från ett annat håll än kartan anger, bostadshus saknas.
- Sätt adresserna till gällande i LINA.
- Beslut om fastställda adresser skickas till berörda tillsammans med Lantmäteriets information om adresser
- Beslutade adresser expedieras enligt expedieringslista till berörda instanser, räddningstjänst, polis, ambulans, Tekniska verken, Postnord, Lantmäteriet och tidningsdistributör samt trafik och mark- och exploatering inom kommunen.

Om adressättningen berör stora fastigheter som Jukkasjärvi Kronoöverloppsmark 1:1 med många arrendatorer eller renvaktarstugor kan information om adressättning ske via kommunens hemsida och annonsering. Information kan även förmedlas via berörd sameby.

Enstaka nya adressplatser

Där gatuadressområde eller byadressområde finns beslutat kan adressplatser sättas vid begäran om adress från fastighetsägare, boende eller exploatör. Adresser sätts med fördel i samband med beviljat bygglov.

Ansökan om adressplats ska innehålla:

- Fastighetsbeteckning
- Sökandens kontaktuppgifter
- Översiktskarta
- Karta med byggnaden markerad

Lägenhetsnummer

Fastighetsägaren ansvarar själv för att påkalla fastställande av lägenhetsnumrering vid nybyggnad eller förändring av befintliga lägenheter. Kommunen är ansvarig för ajourhållningen och Lantmäteriet håller databasen.

Kommunen kan dock förelägga fastighetsägaren att inkomma med lägenhetsnummer - även mot vite om så inte sker efter upprepade påminnelser.

Uppgifter som behövs för registrering är förslag till lägenhetsnummer, antal rum, kökstyp, bostadsarea och lägenhetskategori (vanlig bostad eller specialbostad som studentbostad eller bostad för äldre eller funktionshindrade). Eventuellt gemensamt kök för specialbostad.

- Registrera lägenhetsnummer i LINA
- Skicka bekräftelse med lista till fastighetsägaren

Roller och ansvar

Kommunstyrelsen beslutar om namn på gator, vägar, torg och parker samt kvartersnamn.

Namnberedningsgruppen bereder och utformar namnförslag. Namnberedningsgruppen består av kommunantikvarie, kultursekreterare, minoritetsspråkssamordnare, stadsarkitekt, trafikplanerare, planarkitekter, plankoordinator, exploateringsingenjör, översiktsplanerare och adressättare samt representanter från räddningstjänst, Kirunabostäder, Postnord och Lantmäteriet.

I förekommande fall sker samråd med hembygdsföreningar, fastighetsägare och andra berörda parter. Namnberedningsgruppen kan även vid behov anlita språklig eller annan expertis.

Adressättaren är sammankallande i namnberedningsgruppen. Bevakar behovet av ny namnsättning, exempelvis genom att ha uppsikt över nya detaljplaner. Informerar berörda, förbereder namnsättning och verkställer belägenhetsadresser.

Skyltning

Gatunamn skyltas enligt Kiruna kommuns allmänna lokala ordningsföreskrifter.